

UDK 821.162-94
Ma-75

Józef Mackiewicz, *Prawda w oczy nie kole,*
London: Kontra 2002

Knygos leidimą finansavo

Vertėjas JONAS MALINAUSKAS
Redaktorius NERIJUS ŠEPETYS
Dailininkė RIMA BLAŽYTĖ
Maketuotoja VIOLETA BOSKAITĖ
Vertimą peržiūrėjo LEONARDAS VILKAS

Copyright © Nina Karsov 2002 & 2015

Translation copyright © Naujasis Židinys-Aidai, 2015

© Jonas Malinauskas, 2015

© Rima Blažytė, 2015

Published by arrangement with ELKOST Intl. Literary Agency

ISBN 978-609-8163-03-2

Turinys

- 7 Lenkiško leidimo pratarmė
9 Józefo Mackiewicziaus gyvenimo ir kūrybos datos

I DALIS

- 19 Dviejų frontų idėja
30 „Krašto“ dialektika
33 Karas
43 Lietuviai neatėjo
46 Atsisveikinimas su ginklais
52 Didysis įvykių individualizmas
60 Ketvirtasis Lenkijos padalijimas
68 Skambutis iš Karaliaučiaus
71 Emigracijos prieangyje
74 Ponas ministras verkia
81 Loginės *idée fixe*
85 Blogis nr. ?.. Lenkijoje
90 Vienas pats be šalininkų
94 Iki Trakų – tik septyni kilometrai

II DALIS

- 103 Vienuoliktas sargybos keitimas
107 Politika savo nenaudai

112	Martirologija
121	Bolševikas teisingumo angelo vaidmenyje
130	<i>Gazeta Codzienna</i> Vilniuje
140	Baltarusiškieji kontaktai ir sandėriai
147	Naujomis sąlygomis
165	Paskutinis bandymas susitaikyti
178	Baisus šešėlis krenta iš Rytų
187	Žydai
205	Stingdančioje Vakarų Europos tyloje
221	Asmenvardžių rodyklė

Lenkiško leidimo pratarmė

„Knyga buvo pavadinta *Tiesa akių nebado* ir buvo parašyta mašinėle dviem egzemplioriais, kurių vieną įteikiau slaptos organizacijos nariui (Radziwonui Romualdai), kad padaugintų. Tą egzempliorių sudegino Jerzy Świącickis, kai į jo namus brovėsi policija. Antrą rankraštį prieš išvykimą į Varšuvą palikau AK nariui, žinomam žurnalistui Januszui Ostrowskiui.“

Būtent šis egzempliorius išliko, turbūt Kaune deponuotame vilniečio Juozo Maceikos archyve. 1950 m. kartu su kitais rankraščiais Kauno universitetas perdavė jį Lietuvos mokslų akademijos bibliotekai Vilniuje. Tvarkingai aprašytą kaip Józefo Mackiewicziaus rankraštį su antrašte *Przy konfesjonale (Prie klausyklos)*, pažymėtą signatūra F. 12–2695, neseniai [2000 m. – vert. past.] pastebėjo Jūratė Burokaitė, o man apie tai pranešė dr. Zenowiuszas Ponarskis.

Lietuvos mokslų akademijos biblioteka sudarė man galimybę tekstą publikuoti, už tai reiškiau padėką bibliotekos direktoriui dr. Juozui Marcinkevičiui.

Rankraštis turi 238 puslapius, per mėlyną kalkę atspausdintus ant plo-
no popieriaus. Dėl to jį nelengva transkribuoti. Už perrašymą nuoširdžiai dėkoju Adai Laskowskai.

Kruopščiai parengtame aprašyme nurodyta, kad trūksta 18-o ir 19-o puslapių. Jų iš tiesų nėra, tačiau manau, kad arba Mackiewiczius supainiojo paginaciją (nes skyrius „„Krašto“ dialektika“ baigiasi 17-ame puslapyje, o skyrius „Karas“ prasideda 20-ame), arba 18-ame puslapyje buvo užrašas *l dalis*.

Rankraštyje yra taisyčių, braukymų, prierašų pieštuku ir rašalu, kuriuos paliko turbūt kas nors, kam Józefas Mackiewiczius buvo davęs knygą skaityti. Svarbesnės pastabos paliktos puslapio apačioje [vertime – tekste laužtiniuose skliaustuose], o žvaigždutėmis pažymėtos autoriaus išnašos nukeltos į skyrių pabaigą [vertime – į puslapio apačią].

Antraštė *Przy konfesjonale* užrašyta ant atskiro lapo, mano įsitikinimu, ne Mackiewicziaus ranka, ir suteikta kieno nors kito pagal sakinį „Rašau asmeninę išpažintį minėdamas tuos įvykius, kurie grįžta atmintin, ir tuos, kurie tebevyksta, tebesitęsia“ skyriaus „Baltarusiškieji kontaktai ir sandėriai“ pirmos pastraipos pabaigoje. Tad nusprendžiau paskelbti šį tekstą antrašte *Prawda w oczy nie kole*, nes neturiu nė mažiausios abejonės, kad tai yra ta knyga, kurią Józefas Mackiewiczus šitaip pavadino.

Nina Karsov

Józefo Mackiewicziaus gyvenimo ir kūrybos datos

1902

Gimė Peterburge balandžio 1 d. (pagal Julijaus kalendorių kovo 19 d.) Metrikuose įrašyta: „syn potomstvennych dvorian Vilenskoj guberniji“. Tėvas Antanas buvo vyno importo bendrovės „Fochts ir b-vė“ bendrasavininkis ir direktorius, motina Maria Pietraszkwicz buvo kilusi iš Krokuvos.

1907

Mackiewicziai persikelia gyventi į Vilnių. Vaikystę Józefas praleido apsuptas gausios šeimos, kurią vėlesni įvykiai padalijo į lenkus, lietuvius ir bolševikus, atskyrė valstybių sienomis, o dar labiau ideologijomis. Vienos Mackiewicziaus pusės vyras buvo nepriklausomos Lietuvos užsienio reikalų ministras, kitos vyras – GPU šefas Minske.

1910

Pradeda lankyti N. A. Vinogradovo klasikinę gimnaziją.

1914

Tėvo mirtis.

1915

Rugsėjo 5 d. vokiečiai užėmė Vilnių. Vinogradovo gimnazija evakuota į Maskvą. Mackiewiczius pereina į Stanisława Kościakowskio vadovaujamą mokyklą.

1919

Sausio 1 d. dar septyniolikos metų nesulaukęs gimnazijos šeštokas savanoriu išeina į karą su bolševikais. Tarnauja lietuvių-baltarusių divizijos